

Deseta godišnjica praške zakletve

2. travnja 1918. g. austrijski ministar vanjskih poslova Czernin napao je u Beču Čehe kao veleizdajnike i kazao, da češki narod ima u Austriji još mnogo Masaryka, koji rade na njenom uništenju. Na Czerninove uvrede odlučili su Česi, da reagiraju ponosito i prkosito. U krugu čeških vodećih ljudi nikla je ideja, da se u Pragu sazove velika skupština Čeha i da se na nju pozovu i Jugoslaveni. Odlučeno je, da će na tom narodnom zboru govoriti u ime češkoga naroda nepolitičar i češki književnik Alois Jirásek, Nestor češke literature.

13. travnja bilo je u Pragu vrlo živo. Ogromna masa naroda, preko 6.000, napanila je veliku Smetanovu dvoranu Obecnoga doma. Došli su svi istaknuti češki političari i javni radnici. Došao je vođa austrijskih Jugoslavena dr Korošec. Iz Zagreba je došao zastupnik Starčevićeve stranke dr Pavelić, praćen većim brojem zastupnika u hrvatskom saboru, između kojih je bio Stjepan Radić, Peršić, Valerijan Pribičević, koji je žestoko radio protiv vlade u Banovini, šef čije stranke je bio njegov brat Svetozar, i dragi. Praške ulice oko Obecnoga doma bile su krcate svijeta.

U 11 sati u dvorani je odjeknuo silni koral „Kdož jste božji bojovnici“, koji je otpjevao hor praškoga kazališta. Pozdravljen burnim pljeskom prvi je progovorio predsjednik Češkoga Svaza u austr. parlamentu František Stanek i pozdravio narod te ga pozvao, da digne glavu i srca: Naša će biti budućnost, naša će biti pobjeda!

Vlada g. Velimira Vukičevića

(Naročita obavještenja „Narodne Straže“.)

ZAGREB, 17. aprila 1928.

Kod prosuđivanja vlade g. Vukičevića postavljaju se ova pitanja: Kako je nastala i kakav je njezin unutarnji sastav. Ako kumuliramo ova dva pitanja, dobit ćemo uglavnom samo jedan odgovor, koji je samo logični slijed sadašnjoj političkoj situaciji.

Parlament, koji je biran septembra prošle godine, pokazao je, da se po naročitom planu oslabila radikalna stranka. Pašićev ugled i njegova metoda političkoga rada donijeli su stranci silnu snagu u zakonodavnom tijelu, Skupštini, a dakako onda i u vrhovnoj upravi zemlje. Radikalna stranka je trebala samo tridesetak mandata, pa da u Skupštini ima natpolovičnu većinu. Kad bi do ova došlo, radikali bi bili faktički vladari u državi, pogotovo kad pomislimo, da je Pašićev auktoret bio velik i da u radikalnoj stranci, kad se išlo za vlast, nije nikad bilo nesporazumaka. Svaki radikal poslanik dobro je znao, da ako bude stranku priječio u držanju vrhovne vlade, ne će biti uopće biran, i rijetki su bili, koji su u radikalnoj stranci, dok je držala vlast u rukama, činili opoziciju. To je činio Protić, pa je propao, Nastas Petro-

Mistr Jirásek glasom panim gnuća, ali jakim i jasnim dao je zakletvu češkoslovačkoga naroda, da će voditi borbu za pobjedu prava nad nasiljem, slobode nad ropstvom, demokracije nad satrapijom, vjeran u trpljenju i radu, vjeran do groba, i s tom zakletvom spojio je zakletvu, da će biti vjeran svojoj slavenskoj braći.

Govorio je dr Pavelić, a za njim je dr Korošec kazao: Mi, koji smo svjedoci vaše zakletve, jamčimo vam u ovom svečanom času, da ćemo i nadalje biti vaši neslomivi i vjerni saborci. Pokazat ćemo, da smo vam vjerna braća. Zajednički smo trpjeli, skupa se borimo i skupa ćemo pobijediti. A ta pobjeda bit će češkoslovačka i jugoslavenska samostalnost!

Sred burnoga odobravanja, koje je slijedilo govora dra Korošca, progovorio je dr Karel Kramář, čovjek koga je Austrija htjela da dovuče na vješala. On je izrekao prisegu češkoga naroda, da će biti vjeran svojoj jugoslavenskoj braći. On je istakao rečenicu, koja je postala usklikom slavenske uzajamnosti: Čely náš národ svym bratrum na jihu z celé duše volá: Vernost za vernost a navždy!

Nakon Kramářova govora otpjevana je „Liljeva naša“. Od očajnih demokrata govorio je zastupnik Gustav Habrman. Narodno-socijalistički zastupnik V. Klofáč pozdravio je makotrpnu češku ženu. Veliki zbor zaključio je Stanek, a naroda, koji je u masama bio sakupljen ispred Obecnoga doma, govorio je na češkom jeziku Stj. Radić.

vić, pa je propao, a ista bi sudbina zadesila i Ljubu Jovanovića, da je ostao živ Pašić. Radikali su, kad je bila vlast u pitanju, pomagali složno i Uzanovića, i Vesnića, a pomažu sada i Vukičevića. Oni su doduše spremni, da viču i galame pojedinačno na Vukičevića, ali da bi njegovu vladu rušili, to nikome od njih ne pada na pamet.

Nakon septembarskih izbora opazio se, da se sa svih strana sili koncentracija i da ona faktično postoji već time, što su u istu vladinu kombinaciju turene demokratska i radikalna stranka, koje se u Srbiji žestoko pobijaju. Čini nam se, da ćemo pravo pogoditi, ako kažemo, da je upogled današnje političke konstelacije mišljenje vrlo mjerodavnih krugova: oslabiti utjecaj stranaka na državnu politiku. To ne znači samo oslabiti strančarstvo, nego i otkloniti, da bi jedna stranka po velikom planu počela voditi državu i raditi oko reformama, koje su vrlo potrebite. Opasnost, koja je radi te želje, da bi naime išlo sve starim tempom i da bi se samo vodili tekući poslovi, nastala — više je nego jasna. Istina je: naš parlament nema mnogo

ljudi-stručnjaka, ali ima mnogo ljudi jakih stranački, a to znači, da se ne može misliti na kakvu realnu i solidnu politiku, ali kad bi ipak netko počeo takav rad, država bi došla u situaciju 1920. i 1921. g., kad je u Skupštini ipak vodena principijelna politika. Sve situacije u politici kod nas nastaju zadnjih godina najviše iz ličnih razloga.

Čim je tendencija oslabljenja stranaka i rasparčanja snaga dobila izraza u izbornom rezultatu, dobili smo jednu situaciju, koja je nejasna, a mi bismo rekli i nenormalna. Nema sumnje, da je nenormalno, da dvije srbijanske stranke, koje se pobijaju, sjede u istoj vladi. Drakčije za sada ne može biti, jer je teško vjerovatno, da bi dvor pustio same radikale, da vode jedne izbore, u kojima bi nastradali demokrati, a teško, da bi opet demokrati, dobili izborni mandat, da unište radikale, jer bi ipak morali da računaju na Radićevu pomoć, a ta je krajno nesolidna.

Tako u stvari današnja vlada g. Vukičevića predstavlja jedan pravi provizorij, koji može i par godina da traje, ali koji će morati prestati kad-tad, da bi se mogla voditi jedna uspješna politika jedne jakе stranke ili stranačke grupacije (preduvjet za to jest svakako, da stranke dobiju ljude ugleda i znanja) ili pak da se parlamentarizam potpuno blamira, a onda ne bi ostalo ništa drugo nego kakva vlada stručnjaka, generala, profesora i ustavni oktroa.

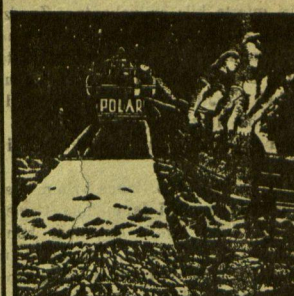
Razvoj političkih prilika u Japanu

A. — Zadnjih je dana evropska štampa, u čijim se recima inače rijetko čitaju vijesti sa dalekog istoka, ako nijesu od neke naročite važnosti, donijela po našem mišljenju nešto i previše alarmantne vijesti o pripremanju revolucije u Japanu. Istaknuto je, da je vlast u Japanu ušla u trag promišljenom planu komunističke propagiranja svoje ideje socijalne revolucije u svim japanskim krugovima. Komunistima je uspelo, da se avuku i u najnedužnije sindikate, radničke strukovne organizacije, nakon što im je stranka 1923. g. bila raspuštena, a oni su je 1926. više na način ćelija oživjeli. Čulo se, da komuniste spremaju atentat i na život Mikada. I vlada baruna Tanaka poduzela je nakon izbora od 20. februara o. g. stroge mjere protiv komunističkih agitatora: još u noći od 13. marta bilo je uhapšeno 1.013 osoba, koje su kasnije većim dijelom puštene na slobodu. Sada je vlast raspustila i jednu krajno ljevičarsku frakciju japanskih brojnih socijalističkih i filokomunističkih stranaka, raspuštila radnička vijeća i Savez proleterske omladine u Japanu i Koreji, gdje je boljševička propaganda radi ruskoga susjedstva dosta jaka.

U našem je listu bilo već prigodom prošlih parlamentarnih izbora u Japanu govora o socijalnoj strukturi Japana. Istakli smo, da je Japan još uvijek jaka feudalna država. Industrijski radnici su dakako proletarizirani, ali je i agrarno stanovništvo još uvijek u feudalnoj eri kolonatastva. Od nekih pet milijuna

ORIGINAL „POLAR“

Ribarsko svjetiljke od 400-2000 svijetla.

Eksplozija isključena! Funkcija za zamjena! Jednostavno rukovanje! Minimalna potrošak petroleja! „PETROPLIN“ ZAGREB Draškovičeva ul. 58 Najjeftinije nabavno vrelo u Jugoslaviji! Vlastita radiona za svaki popravak!

Ima ljudi, koji se ozbiljno trade, da bi današnja vlada g. Vukičevića iskreno pomagali. Radikalna stranka ima saradnju dra Korošca i dra Spahe osigurana. Demokrati se pak nalaze u teškom položaju, jer, konačno, po čemu se oni razlikuju inače od radikala, ako već ne bi vodili jednu svoju politiku? Nije pak misliti, da bi se demokrati spojili sa radikalima.

Živimo svakako na jednoj velikoj prekretnici.

seljačkih obitelji jedna je trećina čistih kmetova, a više od trećine je malih seljaka sa 1 do 2 ha zemlje, koji su dijelom kmetovi, a dijelom slobodnjaci. Vrlo je zanimivo opaziti, kako je socijalna struktura Japana djelovala na razvoj političkih prilika, i držimo, da će naše čitače zanimati razvoj političke strukture Japana.

Japan je u feudalnoj državi kasno dobio sistem parlamentarne vladavine. Izborni zakon od 1890. g. bio je tri puta noveliran, 1900., 1920. i 1925. g. Prošli izbori obavljani su po prvi puta po novelizaciji iz 1925. g. Ovdje donasmo tablu, po kojoj će se najbolje vidjeti porast političkoga prava učesća u vodstvu države i razvoj parlamentarizma. Cenzus, minimum poreza, koji mora da plaća onaj, koji hoće da ima pravo glasa, aktivno i pasivno, proračunat je u jenima.

Godina	Akt. izb.	Pravo pas.	Izb. pravo	Broj birača	
izb. zak.	god. cenzus	god. cenzus	(u hiljad.)		
1890.	25	15	30	10	400
1920.	25	10	30	—	1,500
1925.	25	3	30	—	2,850
1925.	25	—	30	—	13,000

Kako je razvidno iz gornjih brojeva, borba za opće pravo glasa bila je dosta duga i ništa manje teška. Broj poslanika kretao se prema spomenutim novelizacijama ovako: 300 (u okruzima po 1—2 poslanika), 381 (4—12), 464 (1—3 poslanika; 379 okruga) i 466 (3—5 poslanika; 122 okruga). Danas dolazi jedan poslanik na 120.000 stanovnika. Budući da svaki kandidat mora da položi kanciju od 2.000 jena, kandidacija je mnogo manje, a mnogo su ozbiljnije.

Parlament, koji je raspušten 21. januara o. g., bio je po političkim grupama kod raspusta ovako sastavljen: Minseito 220 poslanika, vladina stranka Seiyakaj, potpomognuta 20-toricom disidentna stranke Seiyuhonto (Minseito je nastala 1. juna 1927. fuzijom stranke Kenseikaj i većega dijela Seiyuhonto-a) svega 190 poslanika, klub Shinseikurabu 26, a Jitsugyodoshikaj 9 poslanika; izvan stranka je bilo 15 poslanika, a četiri mjesta bila su vakantna. Za izbore 20. febr. bilo je postavljeno 969 kandidata: Seiyukaj 385, Minseito 360, Kakushi-klub (bivši Shinseikurabu) 15, Jitsugyodoshikaj (privrednic) 32, ljevičarske socijalističke i filoboljševičke stranke 89 i nezavisni 88.

Izborna borba, inače vrlo mirna, pokazala je, da i Japan ima englesku tradiciju dvaju stranaka, konzervativne i liberalne, u tom slučaju Seiyukaj i Minseito, kraj nove pojave laburističkih frakcija. To nije samo formalno, već tome odgovara i politika tih japanskih thorryevaca, liberala i laburista. Stranke stvaraju programe, ali u datom slučaju više

vrijedi stav u jednom pitanju vanjske ili unutrašnje politike, nego sav program.

Vladina stranka Seiyakaj pod vodstvom današnjega premijera Tanake zastupa u. pr. glede vanjske politike intervencionizam u Kiteju, dok je Minseito (vođa je bivši predsjednik vlade Vakatsuki) odlučno protiv intervencije te je njegov ministar vanjskih poslova Shidehara bio dapače zato, da se povuku i trupe, koje su se nalazile u Kiteju.

Glede unutrašnje politike Seiyakaj zastupa politiku decentralizma uprave te lokalnih financija, dok je Minseito tome protivan te želi, da centralna uprava uzme na se n. pr. veći dio školskoga budžeta. Minseito se bori protiv korupcije, koja je i u Japanu aktualna. Seiyakaj je za industrijalizaciju zemlje, dok je Minseito za malu industriju s malim obrtom i malu trgovinu. U drugom ekonomskom, a osobito socijalnim pitanjima Seiyakaj i Minseito konkuriraju i licitiraju. Dok vlada ističe potrebu zaštite radnika, Minseito se zalaže za izgradnju malih stanova, rješenje pitanja agrara i obratno. Važna je razlika, da Minseito ima većinu svojih pristaša u gradovima, dok ih Seiyakaj ima na selu.

Ostaje nam još, da prikazemo treći politički faktor Japana, a to su proletarske grupe i frakcije. Ima ih mnogo. Nbrojiti ćemo ih šest. Glavna je grupa Shakaj Minshuto, socijalnodemokratski na desno orijentirana, koju vodi bivši sveučilišni profesor Abé. Ustanovljena je 5. dec. 1926. Ima 60.000 pristaša te sindikate pomoraca, industrijskih radnika itd. — Nihon Ronoto je desničarska grupa sa 62.000 pristaša, ustanovljena 9. dec. 1926. — Nihon Nominto je stranka agrarnoga proletarijata, krajno ljevičarska, ustanovljena je 17. okt. 1926., a ima 30.000 članova. — Shakaj Minseito je populistička socijalna stranka, ustanovljena 16. jan. 1927. Vrlo je umjeren, ima 15.000 pristaša iz krugova radnika i namještenika države. — Rono Minshuto je umjeren radnička demokratska grupa, ustanovljena 15. jan. 1927. te ima 30.000 pristaša. — Rono Nominto je krajno lijeva radni-

čka demokr. grupa, ustanovljena 25. okt. 1926.

Sve japanske radničke grupe organizirane su na više-manje marksističkim načelima sa odstupom od marksizma ondje, gdje je i evropski socijalizam od njega odstapio.

Rezultat izbora je donio, po učešću od 80 postotaka državljana -izbornika, ovakvu parlamentarnu grupaciju: Seiyukaj 221 poslanika, Minseito 214, Kakushi-klub 3, Jitsugyodoshikaj 4, proleterske grupe 8, a razni neodvisni 16 poslanika. 8 radničkih mandata je podijeljeno ovako: Shakaj Minshuto 4, Rono Nominto 2, Nihon Ronoto 1, grupa proletarijata iz provincije Chihō Musanto 1.

Vlada baruna Tanake drži se pomoću neodvisnih poslanika.

Može li se govoriti o nacionalno čistim državama?

Internacionalna statistička služba objavila je interesantne pregleda nacionalne jedinstvenosti država. Iz njih se može najbolje vidjeti, da je nacionalna jedinstvenost država bajka i da se države sastavljaju po sasvim drugim, vrlo često ekonomskim, vidicima. U Engleskoj, u Walesu govori samo engleski tek 59.4%, stanovništva, 6.3% govori ketski, a ostali govore dva jezika. U Belgiji, koju se obično francuskom krsti, samo 38.6% je francuskoga stanovništva, 14.1% govore dva ili tri jezika, 43.2% je Flamanaca i Nijemaca, a 4.1% govore druge jezike. U Švajcarskoj je 71.3%, Nijemaca, 28.7%, Romana, a ipak tamo nikomu ni na kraj pameti ne pada, da stvara, poput našega Bože Maksimovića, "narodne manjine". U našoj državi je 74.4% Hrvata i Srba, 8.5% Slovenaca, a ostalo su druge jezične grupe. U Bugarskoj je 83.4%, Bugara, u Finskoj 88.7%, Finaca, u Mađarskoj (po službenoj statistici) je ipak 10.5% stanovništva drugoga jezika, a 89.5% mađarskoga, a Poljskoj je tek 63%, Poljaka itd.

Taj pregled nam je dovoljan dokaz, da nacionalno jedinstvenih država nema. Budući pak da u mno-

gim državama ne možemo vidjeti kraj svega toga ono, što nazivamo "narodnim manjinama", znači, da ove možemo naći samo u državama, u kojima drugojezične grupe ne uživaju sva prava ljudi i državljana.

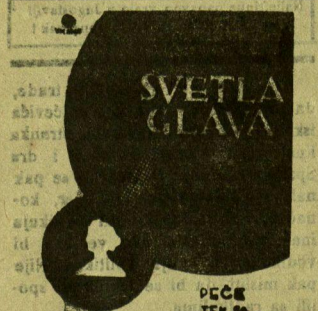
Zar opet traže Morinje?

Čitamo u splitskim novinama, da je zadruga Ribar držala svoju glavnu skupštinu. Tu je zaključeno, da se snizi udio od 10.000 Din na samih 1.000 Din jedino, eda bude veći broj članova. Skupština je izrazila želju, da Direkcija Pomorskoga Saobraćaja dozvoli ponovno rad u uvali Morinje kod Jadrtovcu, koji joj je bio zabranjen. Predsjednikom zadruge je izabran g. inž. K. Tomčić.

Već smo više puta pisali, da ne treba i da se ne smije od prirodna gojišta riba učiniti umjetno. Naprotiv neka Ribar nađe jednu drugu uvalu te u svrhu svog obogaćivanja neka tu stvori umjetno, savremeno gojište, pa mu ne će nitko prigovarati. Danas smo došli do toga, da se hoće jednom gladnom i grozničavom Jadrtovcu oteći ono malo hrane, kojom ga uzdrži Morinje, a to bez ikakve naknade! K tome ovdje su tangirani interesi i ribara iz Krpnja, kao i onih iz Šibenika. Što će se nadoplatiti pojedincima zbog njihova prava? Nudi li im se zato kompensacija u novcu, a udjelima i t. d.?

Mi bismo pak preporučili vlastima, da paze dobro na narodna prava, više negoli na ona pojedinska, pa da ovo pitanje već jednom puste u miru.

No ako Ribar zbilja preuzme Morinje, hoće li on jednom pučanstvu isplatiti odštetu? Budimo realni i računajmo matematično: Jezero mjeri 1,600.000 m², t. j., 160 hektara. Svaki hektar daje poprečno 350 400 kg. ribe. Ako se uzme samo 300 kg, to će jezero davati 48.000 kg. ribe. Cijena ribe (komarče, lubini i cipli) jest od 20-30 Din. Ako se proračuna samo na 20 Din. po kg., utjerat će se godišnje 960.000 dinara, t. j. okruglo 1,000.000 Din. Polovicu neka pođe u troškove, o-

SVETLA GLAVA

PEČE TEŠKA

Dr. OETKER
OVIM
BACKINOM

Najbolje iskušane recepte šalje na želju besplatno i prosto od poštanskih pristojba.

Dr. Oetkera ilustrirana knjiga recepta sadrži cca 200 prvorazrednih recepta sa 51 slikom. Cijena Din 5.- dobiva se svagdje. U slučaju, da je lista rasprodana, tražite izravno od Dr. Oetkera, Maribor.

Trafitince

39. Nepokolebano uvjerenje.

Kod Ambrusove se stajalo sastalo jutros i nakupilo mnoštvo seljana. Jačer Ambrus bio na sajmu i čila Gjogina nabavio.

Ogledaju ga ljudi sa svakoga kraja. Nogu mu izdižu, kopito meće i opipavaju, dlanom ispred očiju odmahuju, a najvještiji, zapravo majstor od zanata, starina Rakčić, razvalio mu žvale i u zube mu zavirivao.

Ne mogu vam, braćo, učisto kazati, već će vrijeme svoju reći, što je u njemu. Na oku ga ima, a za godine se, Ambro, ne boji! Šestu pase i zube je poravnó. — Sve je ovo deda po uvjerenju izbrojio iza svojim poslom krenó.

Ta se desi i zgodi i vrljić, Lemo Nikolin. Rači se i njemu, da mu se uši priviknu težačkome nadmudrivanju, te zastupio i osluškuj, a o ularu vodi svoga Zeku u ogradu na pašu.

Taman da pade preda me, na osami ponad kulom zastiade, k Zeki

pristupi, kenjčini žvale razvali i palcem uze zube brojiti.

— Brojiš ti, Lemo, godinel

— Evo, oče! Da je Ambrinu Gjoginu šesta godina, kad je zube poravnao, a mome nije već ih nekoličak izraslo, a ostali još ni ponikli nijesu. Međer je mlađi od njega.

— U oči mu ne gledaj! — kad se ja dosjetih, da bi se Lemo i u tome za malopršnjim vještacima poveo. — Vidiš li, da je okrmeljavio, a drugačije mu je vidjelica ko ribje oko bistra. Bit će, da je ozehó.

— Baš da i je takó! — i Lemo taman da zadovoljan u krš krenu.

Niti ću, niti bih, da u čemu štetim Lemino ugodno raspoloženje i nepokolebano uvjerenje, što s njime u strane pođe. Ciglo znam, da je kod nas amo u historiji prešlo, da, kad se kome, a najskolji muškoj i ženskoj mladariji, hoće najtanja vlat iza uha istegnuti i predbaciti joj, da je zagorjela i godinama promašila, onda će joj šalno i sarkastično: „Stariji si od Grozdanova kenjcal“

Grozdan je Lemino otac i Zekinov gospodar.

40. Altruizam.

Joškom ga zivkamo.

A i je pljunuti Joško i sirotan! Ima majku, ali što pomaže, da nju, bolna i nemoćna, ima, kad je izgubio svog i njezina branitelja te oca Ivana. Prekalio se, nategó na se zloudesni rožac i kroz osam dana nestade ga. Vječnost ga je pozobala. Iza sebe je Ivan ostavio nešto trošne šimlatice, dva ponad njom škrti i sužena vrtlića te njih dvoje golih sirota. Ona, bolna i ispijakana, ponajviše na slamnjači kanja, a on, s malim, ničijim i odnemaren, u sedmoj godini, jedva čeka, da svane, te gladan i nasteseran sa nje vrci.

Za ovih prijesenskih dana, a iznajscolji za ranijih jutrnjih uri, naši težići iz polja se vraćaju, tena sebi ko i na živome prtljaju svake vrsti smokvaz. Joško, i on je podranio, te skorene kose i neumiven na ulicu iz šimlatice izletio, u jednu, da ga nije u njojzi, a u drugu, ne će li mu čija podatna ruka podbaciti koju smokvu.

Tko jednu, tko dvije, na prolasku poturi ovaj, poturi onaj, nu sve je to nekuda, šmedljivo i obrijetko. I Šimunda će mititi, na ledima ih prtljajuć pan

i naslagan krtó. Kad će mimo Joška, nehotice iz prenatrpana krtola ispađoše dvije i pred sirotana u prašinu padoše. Vrljić se skliasi i za nje se maši. Netom to Šimunda nazri, odmahnu, krtó sa leđa skide, te Joška za kosu ščepa.

— Amo to, kopilane crni — bijesan se izadri — dragačije ću te zgaziti!

— Ne zamjeri, Božji čovječe, gladnoj sirotin! — i u krtó mu složi dvije smokve.

Šimunda ode, a Joško se zagleda za njim. Ciglo što ne znam, je li smjehuljavim i blagim okom ili pomućenim.

Ja bih ga prozeo vatrom prijezira, kad nemam pri ruci djedovskih dževrdana na domaku, da ih u nj uperim i saspem.

Neg li da zato Šimunda iščekiva nagradu iz ruke samilosrdnoga Spasitelja? Ili zar one dvije gubave smokve nadmašuju vrijednošću čašu bistre vode, kojoj je bogati platac svemogućí Bog?

Po mome skromnome mišljenju — Šimundin je altruizam ciganski altruizam, a onda znademo, koliko vrijedi.

Rad Marko Vežić

staje čistoga dobitka 500.000 Din. 500.000 Din. godišnjeg interesa daje kapital od 5.000.000 Din., ako je uložena na 10%. Prema tome taj objekat, kad bude uređen, vrijedit će pet milijuna dinara. Troškovi za uređenje mogu stajati najviše jedan milijun dinara, a kako su oni htjeli urediti, najviše bi bili potrošili 50.000 Din. Sadašnja dakle vrijednost spomenutog objekta može se mirne duše računati na 1/4 buduće vrijednosti, t. j. okolo 1.500.000 dinara.

Sve ovo može nas uvjeriti, da javni interes puka ne mogu biti zapostavljeni privatnima.

Skupština HPS u Tijesnu

9. t. mj. održana je u Tijesnu skupština Hrv. Pučke Stranke u kući Adama Olivari.

Skupština je otvorio stari vjerni pristaša Petar Stegić Martinov izloživši stanje stranke, a osvrnuvši se navlastito na mjesne prilike. Živo je apelirao na prisutne, kojih je bilo preko 40, da i naše mjesto dobije stranačku organizaciju, koja će pod geslom „Za hrvatstvo, križ i plug“ poraditi oko procveta mjesta i istrijebiti korov i zlo, koje se među narod uvuklo.

Prisutni su govornika saslušali najvećom pažnjom i odobravanjem a nato je izabrana ova uprava: Predsjednik Frane Pavić pk. Martina, predsjednik Frane Barešić iz Jezera, tajnik Stegić Šime Martinov, a blagajnik Adam Olivari Šimin. U promicateljni odbor ušli su: Šoda Jakov pk. Marka, Miš Martin pk. Mate, Olivari Šime pk. Jakova i Filipi Niko pk. Marka.

Predsjednik nato zahvaljuje na povjerenju i obećava, da će uložiti sve sile za procvat stranke, pozivajući sve, da mu u tome pomognu. Skupština se zaključila uz oduševljene poklike prvcima HPS.

Tajnik

Uspjela orlovska zabava u Murteru

Na Mali Uskrs 15. t. mj. H. K. Orao i H. K. Orlica u Murteru priredili su vrlo uspješnu zabavu sa biranim programom. Naraštajci su baš lijepo i tačno izveli svoje proste vježbe za g. 1928. Naraštajke i članice su nas pozabavile sa vrlo uspješnim raznim simboličnim igrama i orličkim kolom. Pun žara i vatrostnosti naraštajac M. D. deklamovao je prigodnu pjesmu „Orlu“. Članice su sa mnogo elegancije izvele šalo-igru „Oklada“.

Sve je bilo lijepo, zauzeto, idealno, baš orlovski, te su svi prisutni ostali baš zadovoljni ovom pravom kršćanskom zabavom, koja diže dušu do sunčanih visina.

Braće i sestre, naprijed tako za Hrista-Kralja! Bog živi!

Orao.

IZ HRV. PUČKE STRANKE

Sastanak HPS u Vodicama 9. t. mj. održala je organizacija HPS u Vodicama svoj sastanak. Tom prigodom je izabran jednoglasno ovaj odbor: Predsjednik Skočić Krste, potpredsjednik Pelajić Ivan, tajnik Pelajić Krste, a odbornicima: Šprljan Tomo, Španja Miko i Šprljan Andrija.

Sastanak HPS u Pučišću. Predsjednik HPS i nar. poslanik g. Stjepan Barić održao je 13. t. mj. uspješnu skupštinu HPS u Pučišću. I ako je nenadano došao, sakupilo se veliki broj pristaša. Gosp. Bević je govorio o političkom položaju i državnom proračunu. Zatim je odgovarao na pojedine upite prisutnih. Bio je srdačno aplaudiran. Sastanak je otvorio i na koncu se zahvalio nar. poslaniku g. Barić predsjednik mjesne organizacije HPS g. dr. Petar Baturić.

Čarape iz prave ili umjetne svile.

Svaka dama znade, koliko vrijede njene čarape, pa stoga treba da pazi da su uvijek potpuno u redu.

„RADIONOM“ možete čarape prati, kolikogod puta hoćete, ove ne će nikada izgubiti svoj prvobitni sjaj.

Jedno pravilo je važno: Uvijek treba „RADIONOM“ u hladnoj vodi rastopiti, a onda čarape isprati u mlakoj rastopini. Nakon toga isprati čistom vodom i razastri, da se suše.

Kraj ovakovoga pranja zadržat će čarape svoj sjaj i svoj svileni izgled.

ORLOVSKI VJESNIK

„Orlovska Straža“. Svibanjski broj izlazi narednih dana. Cio broj uređen je prigodno u duhu Dana orlovske omladine; List izlazi u velikoj nakladi i molimo sve prijatelje, da naruče po par primjeraka lista radi propagande.

Orlovski sletovi. Već se svuda provode žive pripreme za ovogodišnje okružne sletove. Među prvim sletovima bit će na Duhove okružni slet zagr. okružja u Karlovcu i saraj. okružja u Travniku. Ove dvije priredbe naših najvećih okružja sigurno će pokazati veliki uspjeh našeg orlovstva u svakom pogledu. Đakovačko orl. okružje održava svoj okružni slet u Vukovaru 2. lipnja prigodom Kat. dana. Senjsko-sušvačko okružje drži svoj slet u Jelenju kod Sušaka na Petrovo i Pavlovo. — Ostali okružni sletovi bit će uređeni u najkraće vrijeme. Uz ove sletove drži se cio niz većih nastupa orlovskih općina i društava.

Posjeti društava. U posljednje vrijeme učinjeno je mnogo posjeta kod orlovskih društava. Predsjednik Saveza obišao je društva u srednjoj Dalmaciji, te djelomice u sjevernoj Dalmaciji i Hrv. Primorju. Svuda se opaža vrlo intenzivan i plodan orlovski rad.

Obava prosvjetnih natjecanja. Ovogodišnji prosvjetni rad u našim društvima okrunjen je lijepim plodovima. Prosvjetna natjecanja, koja su u toku, uvjeravaju nas, da će taj rad uistinu dovesti do najvećih uspjeha. U zadnje vrijeme posebnim uspjehom dovršena su natjecanja kod nekih đakačkih orlovskih društava, pa kod omladinskih orlovskih društava po svim krajevima.

Dan katoličke omladine. Po svim našim krajevima vrše se pripreme za proslavu ovogodišnjega Dana kat. orlovske omladine. Preuzv. gosp. nadbiskup dr. A. Bauer izdao je za ovu prigodu posebnu poslanicu našim Orlovima i Orlicama, kao i njihovim prijateljima. Svuda će naša orlovska omladina pristupiti sv. Prčestii, priredit će se akademije i propagandni nastupi. Posebno je važno, da se svi prijatelji Orlovstva ovom zgodom sjete novčanim doprinosima naše orlovske organizacije. Svuda će biti provedeno sabiranje. Orlovska organizacija ne dobiva nikakvih potpora od nikakvih institucija, već živi samo od doprinosa, koje joj izravno daju članovi i prijatelji. Stoga je dužnost njihova, da se ovom prilikom posebno sjete našeg Orlovstva.

IZ GRADA I OKOLICE

Poklon šibenskih žena podmornici „Nebojša“. 16. t. mj. održan je u salonu Hotela Krka sastanak predstavnica mjesnih ženskih udruženja „Zora“, „Nar. Ženske Zadruge“ i „Ženskoga Pokreta“, te uprave organizacije „Jadranske Straže“ i delegata pojedinih društava, da se uredi pitanje zastave, koju bi šibenske žene imale pokloniti podmornici

„Nebojša“. Spomenuta ženska udruženja preuzela su na se dužnost, da tu zastavu izrade.

Grupa engleskih liječnika u gradu. Na svom izletničkom putovanju stigla je grupa odličnih Engleza, većinom liječnika, 18. t. mj. u naš grad. Predvodio ih je g. Drago Manović, upravitelj zagrebačkog Putničkog ureda. Izletnicima su u susret pošli automobilom predstavnici Općine i Putničkog ureda. Gosti su pregledali sve gradske znamenitosti i obišli Šubićevac, a odsjeli su u Hotelu Krka. U Šibeniku su ostali jedan dan više nego je bilo predviđeno. Neki su pošli s automobilima do Biograda i Zadra. Prosljedili su dalje, a usput su se zaustavili u Skradinu i na slapovima Krke. Odličnim gostima je Putnički Ured bio u svemu pri ruci, a i Hotel Krka je tom prigodom pozvao orchester vojne muzike.

Putnički ured dao je izraditi nacrt svoga vlastitog kioska, koji kani graditi na obali, gdje svršava željeznička pruga. No ogromna je poteškoća u tome, što nema za to novčanih sredstava. Općina bi morala potpomoći stvar, a i naši hotelijeri te neki bogatiji građani. Tek tada bi Putnički ured mogao razviti svoju djelatnost, koja bi uostalom donijela koristi gradu.

Šibenčanin pobjeđuje na šahovskom turniru u Parizu: Šahovski klub u Parizu „Cercle de Lutece“ priredio je prošlih dana klubski turnir, na kojemu senatjecao i naš sugrađanin g. Tihomil Drezga i odnio prvo mjesto sa 7 bodova.

Stranci dolaze. Izletničke grupe uglednih stranaca danomice sve više stizavaju. Također uvijek stižu i nove prijave. Slično je i po čitavom našem primorju. Ove ćemo godine imati daleko veći promet stranaca negoli smo imali prošlih godina.

Redukcija drugoga sreskog ljekara. Mjesto drugoga sreskog ljekara šibenskoga sreza sa sjedištem u Skradinu reducirano je, i potome općine Skradin, Tijesno i Vodice potpadaju ponovno pod šibenskoga sreskog ljekara. Ministarstvo zdravlja uspostavilo je to mjesto prošle godine, a ljekarom je bio imenovan šibenčanin dr. Šupe. Ne znamo, koliko je opravdano ovo ukidanje, ali loše je, kad se baš ukidanjem zdravstvenih ustanova počima štedjeti.

Rumunjski poslanik na našem dvoru g. Filidor sa svojom gospođom posjetio je 16. t. mj. naš grad u pratnji prof. J. Barača. U gradu se zadržao kratko vrijeme, jer je radi službenih poslova morao da otputuje. Gradske znamenitosti pokazivao mu je dir. M. Ježina.

Američke jahte u luci. 16. t. mj. doplovila je iz Zadra američka jahtat „Happy-Days“ sa nekoliko uglednih američkih izletnika, većinom bankira. Istoga je dana popodne prosljedila dalje za Gruž. — 19. t. mj. stigla je u luku druga američka jahtat „Corsair“, vlasnost multimilijardera J. P. Morgan-a. Na jahtu je uz vlasnika još i 12 izletnika, te 51 osoba posade. Prosljedila je za Zadar.

U proslavu 100 godišnjice Freundereicha. Mjesno Sokolsko društvo davalo je 15. t. mj. u Gradskom Kazalištu igrokaz s pjevanjem „Graničari“ u proslavu stogodišnjice rođenja autora J. Freundereicha.

Preparandiste iz Jagodine, njih 25, sa svojim profesorima stigli su u naš grad za dva dana, pa su obišli slap Krke, kupalište Jadriju i Mandalina. Osobito su se interesirali za našu katedralu, koju im je opširnije tumačio vlč. don K. Stošić. Većina njih vidjela je po prvi put more, pa su bili vrlo oduševljeni.

Stanari za produženje stambenoga zakona. Pred kobnim 1. maja održala je i šibenska organizacija stanara i podstanara prošle nedjelje 15. t. mj. svoj protestni zbor. Za produženje stambenoga zakona prema zaključcima nedavno održanoga kongresa u Zagrebu organizacija se obratila predsjedništvu ministarskoga savjeta, ministarstvu socijalne politike i ministarstvu unutrašnjih djela tražeći zaštitu za one, koji bi 1. maja imali biti deložirani.

Suđenje kradljivcu u varoškoj crkvi. Za lani počinjenu provalnu krađu u varoškoj crkvi bio je optužen remeta i još jedan, ali su nakon rasprave bili otpušteni i proglašeni nevinima. Kako je poznato, pred tri mjeseca uhvaćena su nova lica, koja su za krađu osumnjičena. Kako čujemo, sada je provedena parnica te je Slatina Mate iz Marine kod Trogira pronađen krivim i osuđen na godinu dana tamnice.

Prespekti Šibenika. U zadnje doba Putnički je ured dao štampati

ukusan prospekt na engleskom jeziku od 15 stranica, a 11 slika. Isto tako štampan je napokon toliko traženi prospekt na njemačkom jeziku sa 22 stranice sa reklamama, a 14 slika. Trebalo je to isto učiniti na češkom jeziku, te preštampati dosadašnji hrvatski prospekt, koji je potpuno raspačan.

Vagoni za Šibenik. Stara je tužba, da su vagoni trećega razreda na prazi Šibenik-Perković tako nečisti, da se pristojnije čeljadje boji sjesti. Ne govorimo to zbog prašine ili nečistoće, nego jer nijesu bojadisani, pa izgledaju odvratni. Ako ne radi lica našega grada, a ono zbog stranaca, koji nam dolaze, ne bi smjeli biti ovi iznimni vagoni baš neposredno na šibenskoj pruzi.

Proces dra Miagostovicha. Kako smo zadnjih dana imali prilike saznati, u Gorici je došlo do procesa između tamošnjeg advokata, bivšega našeg sugrađanina dra Miagostovicha i advokata Menghi-a. Dr Miagostovich se iza evakuacije Šibenika nastanio u Gorici. Tamo je došao i *regnicolo* (Talijan iz kraljevine) Menghi, koji je dugo vremena uživao gostoljubivost dobrog Dalmatinca. Lanjske godine došlo je kod jedne rasprave, gdje su obojica nastupili kao advokati, do oštre prepirke između njih. Menghi je htio štamptom da udari Miagostovicha, koji je u darac otklonio, ali je ipak zadobio par ozljeda. U rječkanju je Miagostovich, kome je Menghi dovikivao, da je "Hrvat, suhi Hrvat", nazvao ovoga bedakom, kretenom i strašvicom. Došlo je do sudskoga procesa i dr Miagostovich je osuđen na 50 lira globe te naknadu štete Menghi-u, dok je Menghi upogled uvreda, nanesenih Miagostovichu, riješen. Presuda se u Gorici i inače u kragovima Dalmatinaca, koji su otišli u "Madre Italia", silno komentira. Tako je dr Miagostovich, koji je u Šibeniku u svoje vrijeme vikao "O Italia, o morie", dobio u Italiji titul "nepouzdanoga" i dobio krivo, dok je *regnicolo* dobio pravo. Doista čudna pravda i čudni ljudi!

Nepodnosivo smetanje radioaparata. Mi smo u mnogim stvarima iznimke kulture. Dok čitav svijet ima obzira prema milijunima prijatelja radija, kod nas, koji smo u tome vrlo mljeni, čine se upravo užasne smetnje. Nema naime večeri, da specijalno ovdje u Šibeniku ne zanovetaju i upravo nervoziraju prijatelje radio-glazbe neki svojim emisijama. Kad je stvar služena, ne će baš nitko zamjeriti emisiji, ali da se netko zabavlja i ruga publici svojim smetanjem, to je prevéc. Napokon oni, koji drže radio-aparate, plaćaju državi takse, pak bi se Direkcija pošte mogla pobrinuti, da navečer suvišna smetanja napokon prestana.

Liječnik dr Mate Miličić nastupio je kao praktikant u mjesnoj bolnici.

Podizanje zgrade za mornaricu. Ministarstvo vojske i mornarice odobrilo je kredit od 841.780 dinara za podizanje nove zgrade u Mandalini. Zgrada će služiti za stanovanje podoficira mornarice. Radovi bi imali početi već narednoga mjeseca.

Gosp. Niko Petranović, carinski činovnik u Šibeniku, pensionisan je nakon 27 godina službe.

Nagrade za lov morskih nemani. Lučka kapetanija raspisala je nagra-

de za lov morskih nemani i to: Din. 1000 za morske pse od 4 m., Din. 500 za one do 3 m., te Din. 250 za one ispod 1 m.; za dupine do 1 m. Din. 100, preko 1 m. Din. 200.

Orlovska zabava u Priviluci

U ponedjeljak uskrni priredili su naši Orlovi svoju zabavu. U programu je bilo: *Pero tamburica* (couplet), *Prišla je miška* (slovenska narodna pjesma), *Vjenčani kun* (šala), a izveli su za prvi put naraštajci i naraštajku vježbu od god. 1927.

Program je bio lijepo izveden, a osobito se doimala publike vježba naših naraštajaca, koji su imali na glavi svi orlovske kape, a dvojica i košulje. Vježba je bila praćena tihom pratnjom na harmoniju, što joj je podavalo osobiti čar.

S ovom priredbom pokazali su nam svima svoj marni rad. Rasli i cvjetali!

Očevldac

Nove knjige i listovi

"Riječi srca". Ovih je dana izašla iz štampe zbirka pjesama mladoga pjesnika g. Ive Horvata pod gornjim naslovom. Knjigu je izdala u svojoj nakladi zagrebačka nakladna kužičara "Narodne Prosvjete" u vrlo ukusnoj opremi sa naslovnom stranom od poznatoga hrvatskog slikara g. Vladimira Kirina. Ovo je druga zbirka pjesnika Horvata: prva je izašla 1925. pod naslovom "Zvuci osame", te je skoro posve rasprodan. Preporučujemo i ovu drugu otmenu zbirku pjesama svima onima, koji vole iskrenu poeziju, bez afekcije. Cijena je broširanog knjizi Din. 10. a tvrdo vezanoj u platno Din. 20. Naručuje se kod "Narodne Prosvjete", Zagreb, Kaptol 29, a dobiva se u svima boljim knjižarama.

Razne vijesti

Najnoviji rad don Frane Bulića. Naš znani arheolog Don Frane Bulić izabran je prvim počasnim članom Hrv. Knjiž. Društva sv. Jeronima u Zagrebu. Počasnu diplomu za nj veoma je ukusno izradio prof. V. Kirin. U znak hvale društvu i kao svoj dar širim slojevima hrvatskoga naroda odlučio je naš odlični naučenjak, da preda u nakladu Jeronimskom društvu svoje najnovije djelo, koje je izradio u zajednici s prof. Lovrom Katibem. Don Frane Bulić "ide tragom hrvatskih kraljeva" i vodi čitaoca od mjesta do mjesta, te pokazuje veoma zornim i zanimivim načinom spomenike iz najslavnijih vremena prošlosti Hrvata. — V. D.

Natječaj za kompoziciju staroslavenske Mise. Jeronimsko Književno Društvo proslavit će ljetos svečano svojuju 60. godišnjicu na blagdan sv. Jeronima (30. rujna) Za Misu Zahvalnicu, s kojom će započeti

proslava, želi društvo imati novo komponovanu Misu u čast sv. Jeronimu na staroslavenski liturgijski tekst. U tu je svrhu Jeronimsko Književno Društvo raspisalo natječaj sa dvije nagrade po 3.000 Din i 2.000 Din. Pravo natjecanja imaju svi hrvatski kompozitori. Rok natjecanja je do 1. svibnja o. g. u 12 sati o podne. Radnje se šalju anonimno, adresa autora neka je u zatvorenom omotu s motom, koji je naznačen i na kompoziciji. O radnjama će odlučivati žiri, koji sačinjavaju gg. dr J. Barle, prof. F. Dugan, dirigent S. Kumar, dr B. Široli i dr J. Andrić, urednik društva. Jeronimsko Književno Društvo stiče natjecanjem pravo nagrađene kompozicije po prvi put umnožiti i izvesti. Ostala prava ostaju autoru. I nenagrađene radnje eventualno će se otkupiti. Rukopisi se šalju na: Hrv. Knjiž. Društvo sv. Jeronima, Zagreb, Trg Kralja Tomislava 20.

Hrvatsko hodočašće u Lurd. 2. kolovoza o. g. polazi iz Zagreba hodočašće u Lurd. Putuje se onamo ovim gradovima: Zagreb, Venecija, Padova, Trst, Milan, Genova, Nica, Marsilja, Lurd. Vrača se Lurd, Bordo, Lion, Ars, Zeneva, Losana, Lucern, Einsiedeln, Buks, Jesenice, Ljubljana, Zagreb. Cijeli putni trošak iznosi Din. 3850. U toj svoti je uključena vožnja od Zagreba do Lurda i nazrag do Zagreba, obilna hrana tri puta na dan bez vina, razgledavanje gradova u automobilima, spavanje i posluga u hotelima. Posebna će se taksa platiti jedino za putnicu, ali ta će biti vrlo neznatna, jer će putnica biti zajednička. Prijave se primaju najkasnije do 1. lipnja, i to zato, da se navrijeme može nabaviti putnica i hodočasnicima poslati prije toga tiskanica, koju će potvrditi sreski poglavar, da nema zapreke, da putuju u strani svijet, da se mogu navrijeme naručiti hoteli i najaviti hodočašće u Lurd. Prijave se šalju sa kaparom od 1000 din. — Odbor za lurdsko hodočašće, Zagreb, Kaptol 29.

U Australiju za Lira šterlinga 28.-
U Južnu Ameriku za Lira šterlinga 19.-
otprema Agencija **Tražite upute.**
JOSIP JADRONJA -- ŠIBENIK

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Ante Huljev. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).

Poslano *)

Javljam, da ne ću podmiriti dugova mog sina Borisa, pitomca broderske škole.

Milan Senčar
činovnik u Sežani
Venezia Giulia

*) Za izvršteno pod ovim naslovom u redništvo ne odgovara.

POZOR RIBARI!
Veliko iznenađenje za nastupajuću sezonu ribarenja. Original Polar lampe 800 do 2000 svijeća sa novim patentiranim
REFLEKTOROM.
Naš putnik će Vas ovih dana posjetiti, i predočiti će Vam novo patentirane reflektore kao i lampe. „Petroplin“ k. d., Zagreb, Draškovičeva 58

SALAMA
prve vrsti nova roba posve zrela
dobiva se svagdje.
Prva hrvatska tvornica salame, sušena mesa i masli
M. Gavrilovića
sinovi d. d. Petrinja
zastupstvo:
JOSIP JADRONJA
ŠIBENIK (Dalmacija)

Originalan francuski
ECLAIR VERMOREL
je najbolja prskalica na svetu.
Generalno zastupstvo:
BARZEL D. D., SUBOTICA
Ištite cenovnik! Može se dobiti svagde.

Jesam li platio pretplatu?

Ovo je pravi originalni Vlahov elixir koji okrijepljuje i ozdravljuje kojeg proizvadjaju jedino R. VLAHOV
Nagradjen na svim svjetskim izložbama.
Ime VLAHOV i dotična etiketa zakonom su zaštićeni kod svih država svijeta
ČUVAJTE SE PATVORINA!

Tvornica utemeljena godine 1861.